

РОЛЬ ДНПБ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У СУПРОВОДІ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ ТА БІБЛІОТЕКАРІВ

У сучасних умовах трансформації національної системи освіти ключовим чинником підвищення якості освітніх послуг та розвитку науково-освітнього простору України є забезпечення професійного зростання педагогів і бібліотечних фахівців освітянської галузі. Важливу роль у цьому відіграє Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ), яка виступає провідним галузевим науково-інформаційним центром, системоутворюючим елементом науково-освітньої інфраструктури, координатором мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. Мета діяльності бібліотеки як галузевого інформаційного центру – розвиток системи науково-інформаційного забезпечення галузі освіти, педагогіки, психології та освітньої практики в умовах глобальних інформаційних впливів, загальнодержавних та галузевих наукових програм і проєктів, що реалізуються установами НАПН України; формування нового соціокультурного образу бібліотеки, здатної ефективно забезпечувати сучасні потреби користувачів у бібліотечно-інформаційних продуктах і послугах на основі широкого застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; орієнтація на інтеграцію внутрішніх і зовнішніх інформаційних ресурсів задля сприяння інформатизації та інтелектуалізації суспільства [4, с. 20].

Одним із ключових напрямів діяльності ДНПБ є створення доступного інформаційного ресурсу для освіти та самоосвіти педагогів і бібліотекарів, зокрема шляхом створення бібліографічних покажчиків, формування галузевих колекцій електронних ресурсів та баз даних («Книги», «Періодика», «Рідкісні книги», «Сухомліністика», «Бібліотечна справа» та ін.), які широко представлені на вебпорталі (<https://dnpb.gov.ua/ua/>). Активно поповнюється електронний каталог, про затребуваність якого свідчить кількість звернень до нього (понад 130 тис.). Триває формування Науково-педагогічної електронної бібліотеки (НПЕБ <http://surl.li/zyxknx>), яка станом на 1 вересня 2024 р. містить понад 11 тис. повнотекстових документів [1, с. 18].

У контексті професійного зростання педагогічних працівників ДНПБ здійснює науково-інформаційне забезпечення освіти, педагогіки та психології, зокрема підтримує дослідницьку діяльність педагогів, навчання здобувачів вищої освіти, аспірантів, молодих науковців; популяризує здобутки педагогічної науки та творчий спадок В. О. Сухомлинського; надає консультаційні та довідкові послуги; сприяє впровадженню цифрових інновацій в освітню практику, розвитку цифрової культури педагогів.

У межах наукового дослідження «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проєктування освітнього середовища в умовах цифровізації» (2023–2025; РК 0123U100477) реалізується комплекс робіт, спрямованих на обґрунтування та

впровадження сучасної моделі наукового інформаційно-бібліографічного забезпечення освіти як складника освітнього середовища. Дослідження сприяє розвитку цифрових ресурсів і сервісів освітянських бібліотек, що забезпечують професійний супровід педагогів і бібліотекарів. У результаті створюються сучасні науково-освітні інформаційні ресурси на основі різних типів і видів бібліографічних матеріалів, зокрема біобібліографічні покажчики, які висвітлюють науковий доробок провідних учених НАПН України, а також ресурси, що репрезентують актуальні питання освіти та педагогіки.

Фахівці ДНПБ розробили концептуальні засади та забезпечили практичну реалізацію низки біобібліографічних серій: «Видатні педагоги світу», «Академіки НАПН України», «Ювіляри НАПН України», «Майстри бібліотечної справи України». Серед нових видань серії «Академіки НАПН України» варто виокремити біобібліографічні покажчики «Володимир Іларіонович Луговий – перший віцепрезидент НАПН України (2020–2025 рр.)» та «Олег Михайлович Топузов – віцепрезидент НАПН України», які забезпечують оперативний доступ до впорядкованої інформації про наукову діяльність учених, містять аналітичні матеріали та узагальнення їхнього доробку, охоплюють відомості про основні публікації. Завдяки цьому підвищується впізнаваність дослідників і здійснюється інтеграція результатів їхніх праць у міжнародний освітньо-науковий простір.

Підготовлено науково-допоміжні бібліографічні покажчики «Нова українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку» [2], «Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024» [3] та «Бібліотека в епоху цифровізації освіти і науки», які підсилюють потенціал ДНПБ у сфері підтримки професійного зростання педагогічних і бібліотечних працівників, удосконалюючи інформаційні можливості для їхнього наукового та освітнього розвитку. Науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Нова українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку» комплексно висвітлює теоретичні, методичні, організаційні і прикладні засади впровадження концепції Нової української школи (НУШ). У ньому зібрано широкий масив джерел – від нормативно-правових документів до результатів наукових досліджень, навчально-методичних матеріалів та аналітичних оглядів, що орієнтовані на науково-інформаційну підтримку й удосконалення процесів реформування шкільної освіти в умовах активного розвитку цифрового освітнього середовища [2].

Триває системна діяльність зі створення інформаційних ресурсів, спрямованих на підтримку та розвиток професійної компетентності працівників освітянських бібліотек. Активно розбудовується онлайн-проект «Дистанційна самоосвіта бібліотечних працівників», який забезпечує фахівцям доступ до актуальних матеріалів для підвищення кваліфікації. Здійснюється підготовка видань у серії «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек», яка започаткована у 2003 р. із метою сприяння удосконаленню

діяльності освітянських бібліотек, упровадження інноваційного досвіду в практику їх роботи, підвищення професійного рівня працівників шляхом забезпечення усіх напрямів, процесів, форм і методів бібліотечної роботи відповідним інформаційним супроводом, аналітичним вивченням і рекомендаціями. Випуск 29 у зазначеній серії – науково-допоміжний показник «Бібліотека в епоху цифровізації освіти і науки». Цінність цього видання полягає у фіксації інформації про діяльність бібліотек у період воєнного стану: попри масштабні виклики та загрози, вони продовжують виконувати свою культурну, освітню та наукову місію. Бібліотеки, не зважаючи на критичні ситуації, залишаються осередками збереження національних цінностей і європейського вибору, підтримують розвиток освіти, науки й культури, зміцнюючи духовну стійкість суспільства.

Отже, діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського спрямована на всебічний супровід професійного та наукового розвитку педагогів і працівників освітянських бібліотек. Завдяки створенню галузевих електронних ресурсів, розбудові Науково-педагогічної електронної бібліотеки, формуванню системи бібліографічних показників, реалізації наукових досліджень і освітніх ініціатив, ДНПБ забезпечує доступ до сучасної наукової інформації, сприяє збагаченню теоретичних знань і удосконаленню практичних компетентностей фахівців.

Список використаних джерел та літератури:

1. Наукова і науково-організаційна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за 2020–2024 рр. та перспективи її подальшого розвитку : інформ.-аналіт. довідник / наук. ред. Л. Д. Березівська ; упоряд.: Л. Д. Березівська, Г. М. Романова, Л. О. Пономаренко, С. В. Тарнавська ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2024. 286 с. URL: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/DNPB_Directory-2024.pdf (дата звернення: 31.10.2025).
2. Нова Українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку : наук.-допом. бібліогр. показч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Романова Г. М., Бондарчук О. Б., Коваленко С. Г., Кропачева Н. М., Павленко Т. С., Жигалюк А. В. ; наук. ред. Пономаренко Л. О.]. Електрон. вид. Київ, 2025. 367 с.
3. Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024 = Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski. 2005–2024 : бібліогр. показч. / [передмова: Я. Лащик, Н. Ничкало, Л. Березівська ; упоряд.: Л. Пономаренко, Н. Кропачева, Т. Павленко ; наук. ред. Л. Березівська ; бібліогр. ред.: Л. Пономаренко] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : Юрка Любченка, 2024. 448 с. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=41595> (дата звернення: 31.10.2025).
4. Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017–2026 роки / [авт. Л. Д. Березівська,

Д. О. Закатнов, Л. І. Страйгородська та ін.] ; за наук. ред. Л. Д. Березівської; ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Київ, 2020. 28 с. URL: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/Strategy_2020.pdf (дата звернення: 31.10.2025).

Починок Ю. М.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО, КОМПЕТЕНТНІСНОГО ТА ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДІВ У НАВЧАННІ

Діяльнісний, компетентнісний та інтегрований підходи мають значення не лише в демократизації освіти в контексті євро інтеграційних процесів, а й в управлінні закладом освіти.

Діяльнісний підхід – навчання через гру має всі засади демократичного уроку в школі. У початкових класах учні складають конструктори LEGO, відтворюють візерунки із цеглинок. У старших класах превалюють дидактичні ігри.

Діяльнісний підхід передбачає всебічний розвиток школяра, відображає власну активність дитини у тому чи іншому питанні. Це спосіб спонукання учня до роботи на уроці.

Відтак учні мають уроки відкриття нових знань, уроки контролю, уроки рефлексії, уроки-тренінги. На таких уроках краще засвоюється навчальний матеріал. Скажімо важливе значення мають уроки рефлексії, коли учні самі оцінюють свої знання з того чи іншого питання-завдання, яке виникає на уроці.

Вчитель виступає в ролі друга-порадника, який підтримує та направляє учня, який прагне до знань.

Компетентнісний підхід передбачає формування в учнів компетентностей з того чи іншого питання, яке вчитель висуває на уроці. Тут важливо навчитися вести проблемні діалоги та вступати в дискусію. Тобто вчитель повинен навчитися організовувати такі діалоги та дискусії на уроках.

Учні зі свого боку розвивають критичне мислення, вчаться комунікувати та працювати в команді. Вчитель створює проблемну ситуацію, яку учні індивідуально, в парі або ж невеличкою групою стараються розв'язати.

Учні працюють над оцінкою інформації, проводять аналіз та синтез.

Інтегрований підхід передбачає об'єднання довкола однієї теми різних дисциплін (навчальних предметів). Метою інтегрованого навчання є формування в учнів цілісної картини світу. Важливим елементом уроку є включення попереднього досвіду школярів при вивченні якоїсь певної теми уроку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи / монографія за ред. С. У. Гончаренка. Львів: Світ, 1999. 302 с.